

Otvoren prvi biospeleološki muzej u svijetu:

Biospeleološki muzej Vjetrenica

Roman Ozimec

ADIPA: Društvo za istraživanje i očuvanje prirodoslovne raznolikosti Hrvatske, Zagreb

Špilja Vjetrenica kod Zavale na Popovu polju u Bosni i Hercegovini je po bioraznolikosti špiljske faune, uz Postojnsku jamu u Sloveniji, na samom vrhu Europe i svijeta. Stoga je osmišljen i proveden projekt **Biospeleološki muzej Vjetrenica**, čiji je nositelj **Javno poduzeće Vjetrenica**, glavni pokrovitelj Federalno ministarstvo okoliša i turizma, a provoditelj **ADIPA: Društvo za istraživanje i očuvanje prirodoslovne raznolikosti Hrvatske**. Muzej je smješten na prvom katu stare kamene kuće u Zavali, u kojoj su u prizemlju uređene prostorije uprave Javnog poduzeća Vjetrenica, a za potrebe projekta obavljeno je prikupljanje, obrada, priprema te prikladno izlaganje eksponata pronađenih u špilji Vjetrenici vezanih uz speleološka, biospeleološka i ostala istraživanja špilje, ali i susjednog krškog područja Popova polja. Međutim osnova Muzeja su brojne napisane sinteze ostvarene na osnovi svih dosadašnjih istraživanja špilje, koje obuhvaćaju sve elemente Vjetrenice, uz brojne recentne i stare fotografije, crteže ili nacрте. Tako je Muzej osmišljen i postavljen kroz 16 tematskih cjelina, pri čemu je za svaku izrađen dvojezični hrvatsko-engleski tematski poster, a neke cjeline su popraćene i materijalnim eksponatima. Postavljene cjeline su: **Krš, Dinaridi, Popovo polje, Speleološki objekti Popova polja, Vjetrenica: hommage istraživačima, Vjetrenica: osobna karta, Povijest istraživanja,**

Biospeleološki muzej Vjetrenice Otvoren 03. 05 2016.	
Nositelj projekta:	Javno poduzeće "Vjetrenica-Popovo polje" d.o.o., Trg don Ivana Musića 1, 88370 Ravno, BiH
Za nositelja:	Ana Soldo, prof., ravnateljica
Glavni pokrovitelj:	Federalno ministarstvo okoliša i turizma
Za pokrovitelja:	Ministrica Edita Đapo
Provoditelj:	ADIPA: Društvo za istraživanje i očuvanje prirodoslovne raznolikosti Hrvatske
Voditelj projekta:	Mr. sc. biol. Roman Ozimec, biospeleolog
Stručni savjetnici:	Prof. dr. Lada Lukić Bilela, biospeleolog Branko Jalžić, viši muz. tehn., instruktor speleologije, biospeleolog
Stručni suradnici:	Prof. dr. Darko Bakšić, instruktor speleologije Damir Basara, instruktor speleologije Vedran Jalžić, geološki tehničar Dr. sc. Kazimir Miculinić, paleontolog Dr. sc. Domagoj Perkić, arheolog Dr. sc. Darell Ubick, biolog
Autori fotografija:	Karel i Marie Absolon, Darko Bakšić, Damir Basara, Jana Bedek, Gejza Dunay, Branko Jalžić, Vedran Jalžić, Fani Kljaković Gašpić, Lada Lukić Bilela, Kazimir Miculinić, Roman Ozimec, Rajko Slapnik, Miro Šumanović
Autori crteža:	Dušan Beno, Marta Perkić, Slavko Polak
Autori karata i nacрте:	Darko Bakšić (Vjetrenica), Denis Radoš (Popovo polje)

Nacrti Vjetrenice, Paleontologija, Arheologija, Staništa, Higropetrik, Špiljski organizmi, Popis špiljske faune Vjetrenice, Vjetrenica danas i, kao završni futuristički poster, Vjetrenica sutra.

Od materijalnih eksponata, cjelinu Popovo polje prati preparat Popovska gaovica (*Delmynichthys ghetaldii*), endemične ribe šireg područja Popova polja, dok cjelinu Speleološki objekti Popova

polja, prate špiljski oblutci iz Doljašnice, te uzorak kolonije endemičnog dinarskog špiljskog cjevaša (*Marifugia cavatica*) iz Provalije. Povijest istraživanja Vjetrenice popraćena je brojnim eksponatima. Treba istaknuti opremljenu lutku **Speleolog s kraja 20. stoljeća** te **drveni čamac** izvađen iz Vjetrenice i prepariran za Muzej, a koji je služio istraživačima za prelazak Velikog jezera još prije 100 godina. Tu je i karabitna svjetiljka izronjena s dna Velikog jezera,

Svečano otvorenje na ulazu u Vjetrenicu. Foto: Roman Ozimec

Dio postava muzeja. Foto: Roman Ozimec

također slične starosti, te još dva modela karabitki i petrolejka korištena u Vjetrenici, kao i drvene ljestve te bakelitna kaciga izvađena iz Provalije. Cjelinu Nacrti Vjetrenice prate mjerna vrpca i Suunto optički kompas i padomjer, donacije S. Božičevića za Muzej. Za cjelinu Paleontologija, predviđen je 3D model originalnog skeleta leoparda nađenog u Vjetrenici, dok cjelinu Arheologija prate recentni arheološki nalazi iz Vjetrenice: koštana igla, keramički pršljen za vreteno, brončanodobni ulomci keramičkih posuda te ulomak neolitičke posude iz Bjelušice. Konačno, cjeline Špiljska fauna i Popis špiljske faune Vjetrenice, prati posebno izdvojenih 20 fotografija odabranih vjetreničkih špiljskih vrsta s preparatima pojedinih organizama, koje predstavljaju predstavnici tri carstva: protista, gljiva i životinja. Svi postavljene eksponati popraćeni su dvojezičnim hrvatsko-engleskim potpisima, koji detaljnije opisuju svaki pojedini eksponat.

Muzej je otvoren 3. svibnja 2016., uz paralelno svečano Otvorenje turističke sezone špilje Vjetrenice za 2016. godinu. Prisustvovao je veliki broj uzvanika iz Bosne i Hercegovine te Hrvatske, uz nastupe kulturno-umjetničkih društava iz Stolca i Mostara. U okviru otvorenja organizirana je i posjeta špilji Vjetrenici te prigodni domjenak. Treba istaknuti kako je Biospeleološki muzej Vjetrenica prvi biospeleološki muzej u svijetu. Naravno, otvorenje Muzeja u ovakvom obliku tek je ključni i najteži početak njegove daljnje evolucije. Nadamo se da je ovo prva od najmanje tri faze razvoja, naime u drugoj bi

Muzej bio proširen na cijelu gornju etazu stare kuće u kojoj je danas smješten, a u završnoj, trećoj, bio bi izgrađen pod zemljom ispod kuće, gdje bi u što realnijim uvjetima krškog podzemlja, posjetiteljima mogao dočarati prava špiljska staništa, elemente njihovog istraživanja i njihovu vanrednu špiljsku faunu. Predviđene su daljnje aktivnosti: nabava daljnjih izložaka, primjerice, izrada dermoplastičnih preparata leoparda i špiljskog medvjeda, izgradnja biospeleološkog vivarija s živim organizmima, izrada i objava monografije **Biospeleologija Vjetrenice** te postupno objava daljnjih monografija koje će obraditi ostale speleološke objekte Popova polja, ali i teme prirodoslovne i kulturne baštine Polja.

U konačnici, Muzej bi trebao postati dio budućeg **međunarodnog Vjetreničkog Instituta za krš (WIKI = Vjetrenica**

Virtual International Karst Institute), čije je osnivanje predviđeno već za ovu 2016. godinu. Institut bi uz organizaciju međunarodnih istraživačkih kampova, škola, te radionica iz raznih znanstvenih grana: karstologija, geologija, hidrologija, speleologija, paleontologija, geografija, biologija, arheologija, etnologija, agronomija, šumarstvo i dr.; obuhvaćao i knjižnicu **Bibliotheca Vjetrenicae**, koja objedinjuje sve publicirane, ali i nepublicirane radove vezane za ovo područje, zatim speleo-laboratorij, ali i digitalnu bazu podataka u koju je pohranjen **Speleološki katastar** i druge baze vezane za sve aspekte šireg područja Popova polja, koja je umrežena sa sličnim institucijama u BiH, ali i susjednoj Hrvatskoj i Crnoj Gori. Institut tako sustavno radi na promociji južno-dinarske krške biogeografske regije uz očuvanje i unaprjeđenje svih elemenata ljudske djelatnosti na kršu.

Dio zbirke muzeja. Foto: Roman Ozimec